

ГЕНЕАЛОГІЧНА СТРУКТУРА ПОРІД СВИНЕЙ УКРАЇНИ

С.Л.Войтенко, доктор сільськогосподарських наук
Інститут розведення і генетики тварин УААН

У статті викладено аналіз генеалогічної структури найбільш численних порід свиней: великої білої, ландрас та української м'ясної з урахуванням належності тварин до ліній і родин вітчизняного та зарубіжного походження.

Ключові слова: генеалогічна структура, родина, порода, свині, лінія.

Постановка проблеми. Порода є основною одиницею систематики при класифікації сільськогосподарських тварин. Вона має складну, динамічну структуру і складається з породної групи, типу, лінії, родини та окремої тварини. Відомо, що основою розведення будь-якої породи свиней, як і взагалі тварин, вважається розведення за лініями. Такий засіб забезпечує можливість зберігати відносно високий рівень подібності потомства з видатним предком.

У цілому лінійне розведення дає можливість утримувати впродовж багатьох поколінь відносно високий рівень подібності потомків із предком. При цьому робота із заводськими породами спрямована на вирішення протилежних завдань: створення тварин із достатньо високою спадковою стійкістю та збереження у породі достатньої мінливості, що обумовлює її пластичність.

Класиками зоотехнічної науки була запропонована різна кількість ліній в породі залежно від її численності, можливістю запобігання інбридингу, ареалу розповсюдження тощо, але, на їх думку, в породі повинно бути не менше 5 і не більше 30 неспоріднених ліній [1-4].

З урахуванням практики щорічного завезення тварин різних генотипів як для схрещування, так і для чистопородного розведення, нами, в рамках виконання НТП «Збереження генотипу сільськогосподарських тварин» Інституту розведення

і генетики тварин УААН, було проведено аналіз генеалогічної структури порід свиней для визначення їх status quo і методів подальшої роботи з ними.

Матеріал і методики досліджень. Для аналізу було використано звіти про бонітування свиней (форма № 7-св) відповідної породи за 2008 рік, що подаються племінними господарствами до Мінагрополітики України та Державного племінного реєстру. Генеалогічна структура порід визначена за сумарною оцінкою вказаних у звітах ліній і родин.

Результати досліджень. Аналіз бази даних Державного племінного реєстру свідчить, що провідна позиція за кількістю основного поголів'я в племінних господарствах належить великій білій породі – 71,81%, ландрас – 16,06% та українській м'ясній – 3,34%, інші породи не такі численні.

За даними звітів про бонітування свиней в племінних господарствах у 2008 році, кнури великої білої породи належали більш, ніж до 260 ліній вітчизняного та зарубіжного походження, хоча з урахуванням неправильності запису однієї й тієї ж клички – Вайс-Вайсс, Дені-Денні, Данні, Danny тощо, їх набагато більше. Найбільш розповсюдженими лініями в породі наразі є лінії Драчуна, Славутича, Свата, Чемпіона Турк, Давида і Тоомаса – питома вага яких 2,2-3,5%. Одночасно в породі значна кількість кнурів (20,5%) належить до тварин зарубіжної селекції: англійської, данської, польської, чеської, французької тощо. Необхідно відзначити, що серед ліній великої білої породи зустрічаються представників інших порід чи синтетичних ліній, що не передбачено державними програмами селекції з породою за чистопородного розведення (Лукач – ландрас, Драб, Диферамб – червона білопояса, Оптимус, Рекорд – синтетичні лінії, Зевс – українська м'ясна порода, Муфлон – полтавська м'ясна тощо).

Використання кнурів зарубіжної селекції, що мають лише номер, приводить до присвоєння їм в господарствах «унікальних» кличок: Англієць, Кнурець, Черкасець, Дубок, Ілько, Вій, Лис, Чистий тощо з подальшою реалізацією потомків цих тварин в племінні господарства країни.

Родини свиноматок великої білої хоча і мають дещо вужчий діапазон численності, порівняно з лініями, проте теж зазнають впливу тварин зарубіжної селекції, у результаті чого їх кількість зросла до 123 і більше, а якщо не проводити об'єднання тварин у групи за походженням – АС, ФС чи інша, а за номерами, то і значно більше. За питомою вагою серед родин свиноматок великої білої породи, як найбільш численних, потрібно відзначити родини Волшебниці, Тайги, Чорної Птички, Еллу, Кійи, Герані, Палітри та Сніжинки (19,6-3,7%).

Друга за численністю основних кнурів і свиноматок порода свиней – ландрас, станом на 01.01. 2009 року представлена 88 лініями кнурів, з яких 20 – номерні. Як лінії породи ландрас використовуються лінії великої білої породи Вайса і Веста; лінії невідомого походження – Білий, Галич, Залив, Космонавт, Оранж, НСР, Фос тощо. І зовсім дивним є віднесення до породи ландрас гібридних тварин лінії Макстери (Maxter). Як відомо, це гібридні тварини французького походження за схрещування свиней великої білої породи і п'єтрєн.

В породі 29 ліній налічують лише по одній тварині. До численних можна віднести лінії Боара і Енорма (9 гол.), Есмера, Лукача, Егона, Рокота і Макса (8 гол.) та Танета (6 гол.).

Свиноматки породи ландрас належать до 144 родин, серед яких 111 родин мають кличку, одна – невідомого походження (інші), а 32 родини – номерні. 56 родин породи налічують менше, ніж по 25 маток в кожній. Найбільш численні: Галаксі (1270 гол.), що як і лінія Макстери не належить до цієї породи, Етни (865 гол.), Джисіки (165 гол.), Фаліни (163 гол.), Берти (158 гол.) тощо. При цьому тільки деякі з родин породи ландрас розводять в 2-5 господарствах. Переважна більшість племінних господарств утримує свої родини, що відображається в їх назвах: Букачівка, Вишнівка, Дача, Кава, Лінія, Мечища, Маліна, Сопілка, Фура тощо.

Займаючи третю позицію за кількістю основних кнурів і свиноматок в галузі, генеалогічна структура свиней української м'ясної породи свиней наразі складається з 22 лі-

ній та 30 родин свиноматок. Найбільш численними в породі є лінії Цуката (12,5%), Цензура (10,5%), Цианіта (11,8%) та Цоколя (7,2%).

Серед маточної частини української м'ясної породи присутні родини, яких не було в попередні роки – Степова та Мері, та які належать до іншої породи: Дойна, Дельта, Декада (ЧБП). До численних родин в породі потрібно віднести родини Церемонію (10,2%), Центральну (10,1%), Ціліну (10,0%), Цаплю (7,2%) і Цитадель (6,8%).

Висновок. Таким чином, аналіз генеалогічної структури трьох найбільш численних порід свиней України засвідчив, що в кожній з них використовуються лінії і родини інших порід, що не узгоджується із створенням та апробацією нових генотипів. Безконтрольне завезення сперми чи тварин невідомого походження з-за кордону не тільки не забезпечує підвищення продуктивності в поколіннях, але і призводить до плутаниці в родовах тварин та появи помісних та гібридних тварин серед чистопородних, що повинно супроводжуватися позбавленням відповідного статусу господарства, які свідомо використовують і реалізують племінний матеріал такої якості. Крім того, лінії зарубіжного походження, що не апробовані в Україні, не повинні використовуватися поза селекційною метою.

За умови використання лінії чи родини іноземної селекції, потрібно вказувати його оригінальну назву на мові оригіналу та у транскрипції на українській мові.

ЛІТЕРАТУРА

1. Иванов М. Ф. Новая порода свиней – украинская степная белая, выведенная в Аскании-Нова, и методы ее образования / М. Ф. Иванов. — Полное собрание сочинений. — М. : Колос, 1964. — Т. 5. — С. 182—195
2. Кисловский Д. А. Разведение по линиям / Д. А. Кисловский // Животноводство. — 1984. — № 4. — С. 31—34
3. Эйсер Ф. Ф. Племенная работа с молочным скотом / Ф. Ф. Эйсер. — М. : Агропромиздат, 1986. — 184с.
4. Вінничук Д. Т. Шляхи створення високопродуктивного молочного стада / Д. Т. Вінничук, П. М. Мережко. — К. : Урожай, 1983. — 152 с.